

מוסדי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• ישיבת פוניבז' •

פרשת אמור תשפ"ה

• בס"ד • שנה ג' • גליץ צ"ט •

ההכנה לקבלת התורה - התגברות הרוח על החומר

שירצה שהוא יוכל רק ללמוד כל הזמן, על זה אנו צריכים לעמוד ולעבוד. אחד מהמ"ח קניי תורה זה "בשמחה", זה נקרא ללמוד בשמחה, מי שחסר לו משהו הוא לא שמח, אבל לו לא חסר כלום, יש לו את התורה, הוא לומד. וזה בעצם השורש בכל הקניי תורה, יש מהם שמלמדים אותנו איך צריך ללמוד תורה, ויש מהם שמלמדים אותנו איך בורחים מהעולם הזה, איך בורחים מהמידות רעות שיכולות להפריע לנו בלימוד התורה.

כשנמצאים בספירת העומר ומתקברים למתן תורה, מי שמתכוון כראוי למתן תורה מתקדם, אבל מי שלא מתכוון לא מתקדם, ואז כשמגיע שבועות הוא לא מגיע מוכן כראוי לחג השבועות. הדרגה של האדם בשבועות נמדדת לפי כמה שהתקדם.

"קדושים תהיו" - החומר כפוף לקדושה

בפרשיות השבוע (קדושים ואמור) נצטוונו ב"קדושים תהיו" והתקדשתם, התורה מלמדת אותנו מהו יהודי, יהודי הוא קדוש שמעניין אותו רק רוחניות וגשמיות, שכל החומריות בעולם הזה הם הפך הקדושה, וכל התורה אומרת לנו קדושה, וזה התפקיד של היהודי - להיות קדוש "גוי קדוש" (שמות י"ט, ו), עם ישראל הוא עם קדוש, זה השוני של עם ישראל מכל הגוים, הוא לא עם שכפוף לעולם הזה, זה הכוונה "כל המקבל עליו עול תורה", התורה היא יותר מהכל.

מצד אחד העבודה הזאת קלה, יש לכל אחד את האפשרות לזה, הוא יכול ללמוד. אבל מצד שני זה קשה, וכמו שכ' במסילת ישרים (בהקדמה) "אם לא נסתכלנו ולא עיינו מה היא היראה האמיתית ומה ענפיה, איך נקנה אותה ואיך נמלט מן ההבל העולמי המשכח אותה מלבנו. הלא תשכח ותלך אע"פ שידענו חובתה", אין קושי לקנות את המעלות הללו, אבל אסור להסיח מזה את הדעת, הקושי מגיע כשמסיחים דעת מהמטרה, ומי שזוכר את המטרה, הוא זוכר שהוא רוצה תורה, שהוא רוצה לגדול יותר, מאותו הרגע הדברים האחרים מאבדים את הערך והטעם והוא יכול להתגבר.

האדם צריך להרגיש לעצמו את השמחה בלימוד התורה ע"י זה, לוותר על דברים בשביל לימוד התורה, כדי שיוכל להגיע יותר מוכן למתן תורה. אבל מי שסיח דעת, יגיע לשבועות לא מוכן, לא שייך להיות כלי קיבול לתורה ברגע אחד.

נשאר עוד כמה שבועות, אפשר להתקדם עוד כל אחד לפי ערכו הרבה מאוד, להשקיע בזה, לא לזלזל בתורה. האדם יכול לחיות ולזלזל בדברי תורה, אע"פ שהוא יודע מה הערך של התורה, אבל הוא מוותר על דקה של לימוד כדי לדבר עם מישהו, כך הוא מזלזל בתורה.

"הבטל מדברי תורה אחר שידוע השכר הגדול הזה אינו כי אם לץ"

איתא באבות (ג, ב) "רבי חנניא בן תרדיון אומר, שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה, הרי זה מושב לצים", ומפרש התויו"ט "הרי זה מושב לצים. דאין ליצנות גדולה ממי שאומרים לו מנה זהובים שעה אחת. וכל שתמנה יהיה שלך. והוא בטל. הוא ודאי מתלוצץ מן הזהובים ומבזה אותם. כן הבטל מדברי תורה אחר שידוע השכר הגדול הזה אינו כי אם לץ", הם דומים למי שיכול למלא שק מלא בדינרי זהב ואינו לוקח שהוא עושה ליצנות מהזהב, כך גם הם יכולים לשוחח בדברי תורה והם מבזבזים את זמנם שנראים כלצים. מי שיושב בסדר ולומד ויודע שיכול להפוך את הסדר להכנה ראויה למתן תורה, והוא לא מתכוון לזה כראוי ומבזבז את הזמן - כאילו יושב במושב לצים, הוא מבזבז את הזמן והגוף מנצח אותו, והדרך לא לחיות במושב לצים הוא מי ש"בתורת ד' חפצו" (תהילים א, ב).

נמצאים עכשיו בימי ההכנה למתן תורה, ימים שאנו מראים בהם מה הכיוון שלנו, ועל זה אנו צריכים לעבוד, להיות קדושים, ללכת עם הרוחניות, לא לתת מקום לגשמיות, והבא ליטהר מסייעין אותו, עכשיו זה ימי הספירה ויש סיעתא משמאי, וכל אחד יכול להגיע יותר מוכן

הדרך לקבלת התורה היא הקרבה

עומדים עתה בימי קבלת התורה, בכל יום נוסעים ומתקדמים למתן תורה, ועלינו ללמוד ולדעת מהם התנאים ומה העיקר בקבלת התורה.

בגמרא (יבמות מז) "תנו רבנן גר שבא להתגייר בזמן הזה אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דוויים דחופים סחופים ומטורפין ויסורין באין עליהם", שואלים את הגר שאלות לבדוק האם הוא באמת רוצה לקבל את התורה ולהתגייר, אומרים לו שלא כדאי לו להתגייר כי היהודים תמיד סובלים. "אם אומר יודע אני ואיני כדאי" (ואיני ראוי להשתתף בצרתו ומי יתן ואזכה לכך - רש"י) מקבלין אותו מיד, אם הוא מוכן לקבל ע"ע את כל הסבל, העיקר שיהיה יהודי - מקבלים אותו. זה התנאי הראשון כדי לקבל תורה.

ממשיכה הגמרא: "ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות וכו'. אומרים לו הוי יודע שהעולם הבא אינו עשוי אלא לצדיקים וישראל בזמן הזה אינם יכולים לקבל לא רוב טובה ולא רוב פורענות (לפי שיצר הרע מחזיר אחריו כדאמר' במס' סוכה (דף נב) ושמא תזוח דעתן עליה ויחטאו - רש"י)". הדרך לקבל את התורה הוא מי שמוכן להקריב מעצמו הכל כדי לקבל תורה.

הנה עם ישראל יצאו ממצרים והלכו במדבר במשך חודש שלם כדי לקבל תורה, ובימים אלו לא היה להם מה לאכול, אכלו רק משיירי מצה ומרור. התורה ניתנה למי שמרגיש שהכל שווה לו בשביל התורה. זה עיקר ההכנה לקבלת התורה.

העסק בד"ת גם בשעת האוכל - אין גשמיות ללא רוחניות

איתא באבות (ג, ג) "רבי שמעון אומר, שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים", וכתב רבנו יונה: "כי ישיבת שלשה אנשים נקראת חבורה, שהם מזמנין בברכת המזון, ואין לבני אדם להתחבר להנאתם, אם אין דברי תורה ביניהם, שהיא פריקת עול התורה שאוכלין ושותין ונהנין וזכירת התורה לא תעלה על לבם אוי להם ואוי להנאתם", הם פורקי עול, מי שאוכל בלי תורה האוכל אצלו הוא פריקת עול, ומי שאוכל ואומר דברי תורה הוא לא גם לומד וגם אוכל, הוא לומד תמיד, גם כשהוא אוכל. לא שייך שיהיה גשמיות בלי רוחניות.

"המקבל עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות" שלא יצטרך לבטל מלימוד התורה

ובהמשך (ג, ה) "רבי נחוניא בן הקנה אומר, כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. וכל הפורק ממנו עול תורה, נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ", ומפרש רבנו יונה "אחר שעושה תורתו עיקר ומלאכתו עראי, הקב"ה ישמרהו מכל דבר שלא יצטרך לבטל מלימוד התורה. ולא יתן בלב המלך הלוקח נפשות לעשות מלאכתו לקחת את זה וינצל ממלאכת המלכים, להקים רצונו לעסוק בתורה וכו', וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות. שהוא חושב לעשות מלאכות הרבה אם יניח מלאכת התורה, והשם ית' יפר מחשבתו ויתן בלב המלך לקחתו לעשות לו מלאכה וכו'", מי שלא רוצה לקבל עול תורה, אין שום סיבה שמשמאי יתנו לו שפע בגשמיות, ולהפך, אולי הוא רוצה גשמיות, אבל לבסוף יהיה לו גם עול מלכות וגם עול דרך ארץ. אבל מי שרוצה לקבל עליו עול תורה, הדבר היחיד שחשוב לו זה התורה - משמאי מסירים ממנו כל עול וכל דבר שיכול להפריע לו בזה.

"בשמחה" - לומדי התורה אינם צריכים כלום ולא חסר להם כלום

ידועים דברי הגר"ח מוולאז'ין ברוח חיים (ו, א) "ובאהבת התורה ישגה ויחשוב והולאי שיוכל לא לישן ולא לאכול רק כל הימים וכל הלילות לייגע ולעיין ולשתות בצמא את דבריה", דרגת הלימוד של האדם צריכה להיות שהוא יהיה במצב שהוא לא רוצה לאכול ולישן בכלל,

לקבלת התורה, לחדד לעצמנו כמה התורה שווה, אם אנחנו מוכנים גם לסבול בשביל התורה או רק ליהנות עם התורה, ומי שאצלו התורה שווה הוא יכול לעמוד כמגד כל הניסיונות של כל החיים, הניסיונות

הכי קלים זה עכשיו בזמן הבחירות, ומי שיתרגל עכשיו לעמוד בניסיונות - כל החיים אח"כ זה חיים של תורה ויראת שמים.
(מוצ"ש אמור תשפ"ב)

נגדר צירוף האכילה בלחם הפנים ומלות אכילת קדשים

והיתה לאהרן ולבניו נאכלהו במקום קדש פי קדש קדשים הוא לו מאשי ד' חק עולם" (ויקרא כ"ד ט).

וכתב האפיקי ים (ח"ב סי' ב') "ולדעתי הדברים תמוהים לכאורה, דצירוף לא שייך רק באדם אחד, דבשונה בכדי שתיית רביעית או אכילת פרס, היא ע"ז שם שתייה, אבל בהפסיק יותר מכשיעור, אינה מצטרפת השתי' והוי טעימה בעלמא, אבל בב' וג' בני אדם ויותר, איך שייך צירוף לצרף מה ששתה האחר או האחרים, ולא שמענו כזה, והא דמצטרפים טעימת כולם למלא לוגמיו בע"כ דכן הדין דסגי לאלה הראשונים ז"ל, שישתו כולם ביחד כמלא לוגמיו, אבל לענין שיעור שתיית רביעית ואכילת פרס, לכאורה מסתבר דל"ש צירוף", ע"כ. ומבואר דאין הגדר בקידוש דאיכא חיוב שתיית היין, אלא גדר החיוב הוא שהיין ישתה ולהכי ליכא דין כלל שישתו את היין בכדי אכילת פרס, דאין הגדר דכולם יחד מצטרפין לכדי שתייה אחת אלא בעינן שישתה היין של הקידוש, ולהכי לא בעינן שישתו כולם בכדי אכילת פרס.

והנה שחט או זרק את הדם ע"מ לאכול כזית חוץ לזמנו הוי פיגול, ומספק"ל בגמ' בזבחים (לא:) "בעי רב אשי חישב לאכול כזית בשני בני אדם מהו, בתר מחשבה אזלינן דאיכא שיעורא או בתר אוכלין אזלינן וליכא שיעורא", ופשיט אב"י דמצטרפין, ובתר הכי מספק"ל לרבא, "בעי רבא חישב לאכול כזית בתר מכדי אכילת פרס מהו לאכילת גבוה מדמינן ליה או לאכילת הדיוט מדמינן ליה", ושמעתי מרבנו הגרמ"ש ברמז זצ"ל להביא מכאן ראיה מדברי הגמ' למשנ"ב, דאף שני אנשים מצטרפין לאכילת כזית בכדי אכילת פרס, דהרי אמרינן בגמ' דשני אנשים מצטרפין לכדי כזית דפיגול, ובתר הכי מספק"ל בגמ' האם בעי פיגול כזית בכדי אכילת פרס, ע"כ חזינן דאף שני בני"א מצטרפין לכזית בכדי אכילת פרס, דאי לא תימא הכי איך מספק"ל לרבא דבעי כזית בכדי אכילת פרס דהרי שני אנשים נמי מצטרפין לכזית דפיגול ובשני אנשים הרי לא שייך אכילת פרס, אע"כ חזינן מדברי הגמ' דאף שני אנשים מצטרפין לכדי אכילת פרס, ולהכי מספק"ל לרבא אי בעינן אכילת כזית בכדי אכילת פרס דוקא. והוא מקור לדברי המשנ"ב, ודלא כקושיית האפיקי ים.

ובגדר הצירוף נראה דכל זמן שלא נשלמה עדיין אכילתו (כיון שעדיין לא אכל כזית שלם), ואילו הוא עצמו יאכל עוד הרי ודאי שאכילתו הנוספת תצטרף לאכילתו הראשונה, וא"כ נחשב שאכילתו עדיין לא נשלמה לגמרי, ושפיר יכול לצרף לאכילה זו אכילה של אדם נוסף - בתוך כדי אכילת פרס, ועי"ז להשלים את האכילה לגמרי.

ומעתה לפי"ז גם באכילת לחם הפנים דמהני אכילה 'כפול' ולא בעינן כזית, מ"מ ניבעי צירוף בין האכילות בכדי שיהיו אכילות של כזית, ומסתמא להידור המצוה היו הכהנים מתקבצים לחבורות חבורות, שבכל חבורה היו אוכלים כזית בצירוף בתוך כדי אכילת פרס.

ובעיקר הך מילתא דמצות אכילת לחם הפנים. הנה הרמב"ם (במניין המצוות שבהקדמה לספר המדע, מצוה כ"ז) כתב: "להסדיר לחם ולבונה לפני ד' בכל שבת, שנאמר ונתת על השולחן לחם פנים", והשיג הראב"ד: "אמר אברהם: ולמה לא חשב הקטרת הבזיכין דכתיב אשה לה' ואכילת לחם דכתיב ואכלוהו במקום קדוש". ויעוי"ש בסכ"מ שכ' "וי"ל לדעת רבינו שאשה לד' אינו לשון מצוה, וכן ואכלוהו אינו לשון מצוה, אלא ה"ק כשיאכלוהו לא יאכל אלא במקום קדוש". ומבואר דלהכס"מ בשיטת הרמב"ם אין מצות אכילה בלחם הפנים, אלא עיקר המצוה הוא סידור הלחם על השולחן.

והנה הרמב"ם (פ"י ממעשה הקרבנות ה"ב) פסק "וכן אכילת שירי מנחות מצות עשה כו'", וכ' האור שמח "ולחם הפנים איקרי מנחה לקמן פרק י"ב הי"ט ובמשנה פ"א משקלים מ"ד היך נאכלין כו' ולחם הפנים כו' ונכלל אכילתן בכלל כל מנחות והוי חלק מהמצוה לכן לא מנאן רבינו בפני עצמו". ומבואר דיש חיוב אכילה בלחם הפנים, ונכלל במצות אכילת שירי מנחות [וכ"כ הגר"ח בסטנסל במס' מנחות].

והנפק"מ בכל זה להוכחת הבית הלוי מלחם הפנים, דאי ליכא מצות אכילה בלחם הפנים (וכהכס"מ), אין להוכיח מכך דמהני אכילה בפחות מכזית, דשפיר י"ל דחלוק לחם הפנים שאין בו מצות אכילה, ולכך גם לא ניבעי אכילת כזית, ויל"ע.

[מתוך השיעור היומי יום ב' י"ד אייר תשפ"ה]

כתבי התלמידים המובאים במדור זה, נאמרו בדרך מ"מ בדרכה של תורה, ולא כפסק הלכה

פסחים ג: "הנהו תלתא כהני, חד אמר להו הגיעני כפול, וחד אמר הגיעני כזית, וחד אמר הגיעני כזנב הלטאה. בדקו אחרי, ומצאו בו שמץ פסול". ופי' רש"י: "הגיעני כפול - מלחם הפנים, לחלקי". ומבואר דלאכילת לחם הפנים סגי באכילה פחות מכזית. וכן מבואר בגמ' ביומא (לט.) "ארבעים שנה ששימש שמעון הצדיק נשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר, מכאן ואילך נשתלחה מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן מגיעו כפול, הצנועין מושכין את ידיהן והגרגנין נוטלין ואוכלין". וצ"ב דאי איכא חיוב אכילה בלחם הפנים מדוע הצנועין מושכים את ידיהם, וביותר דאי איכא חיוב אכילה א"כ חיובו בכזית, וא"כ כיצד היו אוכלים רק כפול.

והוכיח מזה הבית הלוי (ח"א סי' ב' אות ז') דבאמת באכילת קדשים ליכא חיוב לאכול כזית, וחלוק מצות אכילת קדשים דליכא בהו חיוב לאכול כזית, למצות אכילת פסח ומצה דאיכא בהו מצוה לאכול כזית, ומשום דבפסח ומצה חיוב האכילה הוא על הגברא, דהוא מחויב לאכול מן הפסח ומן המצה, ושיעור אכילה הוא בכזית, ומשא"כ בשאר אכילת קדשים חיוב המצוה לא רמי על אדם מיוחד, דהא לא הוי חיובא אקרקפתא דגברא, רק המצוה דהקדשים יהיו נאכלין, ולהכי גם כל מי שיש לו בשר קודש הרשות בידו ליתנו לאחר לאכול ובאכילה זו ג"כ מתקיימת מצות האכילה של הקדשים, וא"כ גם כשאוכל כל אחד פחות מכזית מ"מ נתקיימה המצוה שייאכלו הקדשים, דהא סו"ס גם באופן זה הקדשים נאכלו, ולכך שפיר יכלו הכהנים לאכול מלחם הפנים פחות מכזית, כיון דהמצוה היא שְׂיֹאכְלוּ הלחם הפנים, ואפילו אי אכל פחות מכזית למעשה הלחם הפנים נאכל, ולא איכפ"ל שאכילה זו הייתה בפחות מכזית.

ולפי"ז ביאר הבית הלוי דברי הרמב"ם במנין המצוות, דבקרבת פסח מנה שחיטתו ואכילתו לשתי מצוות (מצוה נ"ה, נ"ו) ובשאר הקרבנות מנה הכל במצוה אחת (מצוה פ"ט) - מצות אכילת קדשים, והקשה במעייני החכמה דמה בין זה לזה. וביאר הבית הלוי דלפי דבריו יובן היטב דבכל הקרבנות לא הוי המצוה רק שיהיה הקרבן נאכל ולא על האדם, ומ"ה הוי אכילתו פרט אחד ממצוות שבאותו קרבן וכמו הקטרת אימורין דאינו נחשב למצוה אחרת בפני עצמו, אבל בפסח הוי החיוב על האדם ולא שייך כלל לעשיית הקרבן, ומש"ה הוי ב' מצוות.

והעולה מדברי הבית הלוי דאיכא מצוה להקריב חטאת וחלק מחיוב ההקריבה היינו שהקרבן יאכל, אולם בקרבן פסח איכא מצוה לאכול והיא מצוה נוספת על הגברא לאכול ולהכי הוי מצוה בפני"ע. ויש לבאר מהו הגדר בדבריו דליכא חיוב באכילת קדשים לאכול כזית, האם הגדר דליכא מצוה לאכול כזית בקדשים כלל, וכל המצוה היינו שהקדשים יאכלו. או דילמא דאיכא מצוה שיאכל הקדשים, ולהכי מצטרפין כל האכילות יחד ומצטרפין כולם לכזית ולהכי לא בעינן כזית והיינו כיון דמצטרפין כולם באכילתם.

והנה שיעור השתיה בקידוש הוא מלא לוגמיו, ופסק השו"ע (סי' רע"א סי"ד) וז"ל: "אם לא טעם המקדש, וטעם אחד מהמסובין כמלא לוגמיו [פי' מלא פיו], יצא, ואין שתיית שנים מצטרפת למלא לוגמיו, ומ"מ מצוה מן המובחר שיטעמו כולם. וי"א דכיון שבין כולם טעמו כמלא לוגמיו יצא, דשתיית כולם מצטרפת לכשיעור". ולכא' להי"א דלא בעינן שאחד ישתה מלא לוגמיו אלא כולם מצטרפין יחד לשתיית מלא לוגמיו, הביאור הוא דליכא מצוה אנברא לשותות את היין, אלא המצוה שהיין בקידוש ישתה.

ומ"מ כתב המשנ"ב (שם סקצ"ו) "אך שלא ישהה ע"י שתיית כולם יותר מכדי אכילת פרס". ומבואר מדברי המשנ"ב דאף למ"ד דשתיית כל המסובין מצטרפת למלא לוגמיו, היינו דוקא אם ישתו כולם בכדי אכילת פרס, ומשמע להדיא דבעינן לצרף את השתיות של כולם לשתייה אחת, וזה ע"י שישתו כולם בתוך כדי אכילת פרס ויהיה צירוף בין השותים, והיינו דאיכא חיוב שתיית היין של הקידוש, וע"י כולם ששתו בכדי אכילת פרס נתקיימה המצוה של שתית הקידוש מלא לוגמיו.

י"ל ע"י מוכן צור התורה'
לתרומות והנצחות:
02-302-4186
לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:
mzh0747@gmail.com

הוקדש לעילוי נשמת
הגאון רבי יעקב ב"ר שלמה כץ זצ"ל
נלב"ע כ"ז אייר תשפ"ג
נדבתי בניו ונכדיו הרבנים שליט"א

הוקדש לעילוי נשמת
הרב חיים עוזר ב"ר שלום סלר ז"ל
נלב"ע באתרא קדישא מירון
ל"ג בעומר תשפ"א
הנצח ע"י בני המשפחה הי"ד

נתרם ע"י ידידנו
הרב הגאון רבי יהודה כץ שליט"א
מרבי הישיבה הקד'
לדגל השמחה השדויה במעונו
בהולדת בנותניו שיח'
יחד שיינו אביה ואמה לגדלה לתורה לחופה ולמעשר